

ČISTO I NEČISTO

Studija o čistoj i nečistoj hrani u Bibliji

Rodni Henri

Tekst pred vama predstavlja biblijsko istraživanje o „čistoj i nečistoj hrani“. Ovom prilikom ostavićemo po strani ono što su ljudi pisali i njihove ideje o ovom pitanju, i usredsređićemo se na ono što Biblija naziva „nečistom hranom“. Ovo proučavanje se bavi isključivo teološkim, a ne zdravstvenim aspektom ovog pitanja.

Jesti ili ne jesti

Ljudima je Bog u različita vremena dao da jedu različite stvari. U Edemskom vrtu, Adamu i Evi je kao hrana bilo dato bilje (1 Moj. 1,29.30). Međutim, zbog svog greha prema Bogu, čovečanstvo je izbačeno iz Edemskog vrta. U stvari, ljudski rod je postao toliko grešan da je Bog odlučio da ga uništi. Ostavio je samo Noja i članove njegove porodice. Pored Noja i njegove porodice, Bog je u Nojevom kovčegu zaštitio i sačuvao kako čiste, tako i nečiste životinje (vidi 1 Moj. 7,2). Ovo je prvo mesto u Svetom pismu gde je spomenuta razlika između životinja.

Nakon potopa, Noje je načinio žrtvenik Gospodu i prineo žrtve zahvalnice, a Bog mu je dao uputstvo šta može a šta ne može da jede. Do tog vremena, Noju i njegovoj porodici bilo je dozvoljeno da jedu samo voće i zelje. Ali sada je Bog rekao Noju: „**Što se god miče i živi, neka vam bude za jelo, sve vam to dadoh kao zelenu travu**“ (1 Moj. 9,3). Ovo nije bila Božja zapovest da se mora jesti od svakog živog stvorenja, nego je Bog dozvolio Noju da može da jede bilo koju životinju koju poželi.

S obzirom da je do tada već bila načinjena razlika između čistih i nečistih životinja, Bog je dozvolivši Noju da jede „**što se god miče i živi**“ dozvolio da jede i nečiste životinje. Kada Bog kaže Noju da može jesti: „**što se god miče i živi**“, Bog time uključuje sve životinje, uključujući i nečiste (vidi 1 Moj. 9,3). Po svoj prilici, razlika između čistih i nečistih životinja je načinjena s ciljem da razdvoji ono što se prinosi kao žrtva i što se ne prinosi na žrtvenik, a ne zbog toga da se odredi šta se sme a šta ne sme jesti.

Dva Zakona

Bog je izveo decu Izraela iz Egipatskog (Misirskog) ropstva do gore Sinaj. Tamo je pozvao Mojsija na Goru gde mu je dao Deset zapovesti koje je zapisao svojim prstom na kamenim pločama. Ali kada je Mojsije sišao sa Sinajske gore, razbio je te dve kamene ploče zbog slabosti dece Izraela. Bog je potom opet pozvao Mojsija na Sinaj gde je Bog opet zapisao Deset zapovesti na dvema kamenim pločama (vidi 5 Moj. 10,1-5).

Bog nam je takođe u 5 Moj. 10,13. rekao da je taj zakon bio dat „**da bi ti bilo dobro**“. Iz tog razloga vidimo da je Bog dao Deset zapovesti na dve kamene ploče radi dobra ljudskog roda. Nakon što su bile zapisane, Deset zapovesti su stavljene u Kovčeg zaveta kada je bio načinjen u skladu s Božjom zapovešću (5 Moj. 10,2).

Međutim, postoji još jedan Zakon koji se razlikuje od onog Zakona koji nazivamo „Deset Božjih zapovesti“. Uputstva o ovom Zakonu nalazimo u 5 Moj. 31,24-26. Dok je Deset Božjih zapovesti napisao sam Bog svojim prstom na kamenim pločama, ovaj drugi Zakon je zapisan u knjizi. Dok je prvi Zakon napisan radi dobra ljudi, ovaj drugi je dat kao svedočanstvo protiv njih. Dok su Deset Božjih zapovesti bile spuštene u Kovčeg zaveta, drugi Zakon je bio stavljen pored Kovčega zaveta (vidi 5 Moj. 31,24-26).

Upoređujući 5 Moj. 10. i 31. poglavlje, vidimo da postoje dva zakona koji su međusobno dosta različiti. Tekst koji čitamo u 5 Moj. 10. opisuje Deset Božjih zapovesti ili Moralni Božji zakon. 5 Moj. 31. opisuje Mojsijev ceremonijalni zakon. Ceremonijalni zakon se još naziva i Levitski zakon, jer je među dvanaest Izraelskih plemena postojalo i Levijevo pleme koje je bilo određeno za sveštenstvo i služitelje Hrama i Kovčega. Leviti su bili odgovorni pred Bogom za rituale i žrtve.

Ceremonijalni zakon

Biblijska knjiga koja nam daje zakonske propise za Levite ili Ceremonijalni zakon je knjiga Levitska koja se još zove i 3. knjiga Mojsijeva. Svrha Ceremonijalnog zakona je da ukaže da se ljudi očišćuju kroz prolivenu krv žrtve. Ljudi dobijaju mir s Bogom kroz žrtvovanje životinja (vidi 3 Moj. 3). Gresi se brišu žrtvovanjem i prolivanjem životinske krvi (vidi 3 Moj 4). Prinosenjem životinja na žrtvu otklanja se i krivica za prestup (vidi 3 Moj. 5). 3 Moj. 6. i 7. poglavlje govore o tome šta sveštenici treba da učine dok prinose žrtvu pomirnicu, žrtvu za grehe i žrtvu za prestupe. Prvih sedam poglavlja 3 Moj. se bave zakonima i propisima u vezi žrtava.

Nečista hrana

Tekst u 3 Moj. 11 uvodi nas u greh upotrebe nečistih životinja u ishrani. Postoji nekoliko kategorija nečistih životinja: stoka, ptice, gmizavci, ribe i insekti. Sve ove životinje koje su proglašene nečistim prouzrokuju greh kod osobe koja ih jede. Za Izraelce je bio greh da jedu bilo šta od onoga što je nečisto.

Razlog za pravljenje razlike između čiste i nečiste hrane je bio da se *pokaže* razlika između Izraela i neznabožačkih naroda.

I rekoh vam: vi ćete naslediti zemlju njihovu i ja ću vam je dati za državu, zemlju u kojoj teče mleko i med. Ja sam Gospod Bog vaš, koji vas odvojih od drugih naroda. Zato razlikujte stoku čistu od nečiste, i pticu čistu od nečiste, i nemojte skvrniti duša svojih stokom ili pticom ili čim god što puže po zemlji, što sam vam odvojio da je nečisto. I bićete mi sveti, jer sam svet ja, Gospod, i odvojih vas od drugih naroda da budete moji (3 Moj. 20,24-26).

U ovom tekstu, povučena je jasna paralela između čiste i nečiste hrane, razlika između Izraelaca i neznabožačkih

naroda. Reč „zato“ u 25. stihu nas uvodi u *razlog* odvajanja čiste i nečiste hrane. Razlika između čiste i nečiste hrane postoji jer postoji razlika između Izraela i neznabožačkih naroda. Pogledajmo još jednom biblijski tekst:

„Ja sam Gospod Bog vaš, koji vas odvojih od drugih naroda. Zato razlikujte stoku čistu od nečiste, i pticu čistu od nečiste“ (3 Moj. 20,25).

Bog je dao Ceremonijalni zakon deci Izraela da bi ih pripremio da žive u Obećanoj zemlji. U Obećanoj zemlji ih je očekivala mešavina naroda s kojima će se deca Izraela sukobiti. Bog nije želeo da ih „progutaju“ drugi narodi, već je želeo da ih odvoji od njih. Jedan od načina da se razlikuju od neznabožačkih naroda je bio i da načine jasnu razliku između čistih i nečistih životinja. Sve dok Bog insistira na odvajanju Izraelaca i neznabožaca, On insistira i na razlici između čistih i nečistih životinja. S obzirom da je postojala razlika između „čistih“ Jevreja i „nečistih“ neznabožaca, postojala je razlika i između čiste i nečiste hrane.

Ne samo čista hrana

Dok dalje budemo proučavali 3 Mojsijevu ili Levitski zakon, videćemo da nisu samo životinje bile nečiste. Ukoliko bi žena rodila dečaka, bila bi nečista sedam dana (3 Moj 12,2). Ukoliko bi rodila devojčicu bila bi nečista dve sedmice (3 Moj 12,5). Nakon porođaja, žena je morala da pripremi životinju za sveštenika kao žrtvu kako bi se očistila (3 Moj 12,7).

3 Moj 15,18. kaže da seksualni odnos osobu čini nečistom do večeri. Kada žena „**ima vreme**“ [misli se na mesečni ciklus] nečista je sedam dana (3 Moj 15,19). Tokom tog vremena sve na čemu bi ležala ili sedela postajalo bi nečisto i svako ko bi se dotakao njene postelje ili onoga na čemu je sedela, postajao bi nečist (3 Moj. 15,20-23). U stvari, svako ko bi je dotakao tokom tog vremena postajao bi nečist do večeri (3 Moj. 15,27).

Ceremonijalni zakon je imao dva dela: žrtveni zakon i zakon o čistom i nečistom. Ali kako god bilo, zakon o čistom i nečistom je bio deo žrtvenog zakona jer su nečiste stvari bile očišćavane žrtvama i obrednim pranjem.

Za decu Izraela prekršaj Ceremonijalnog zakona je bio greh. Za njih je bio greh ukoliko ne bi prineli životinju na žrtvu. Greh je bio i da jedu nečistu hranu. Stari zavet jasno ukazuje da je upotreba nečiste hrane bio greh za decu Izraela (vidi Isa. 66,17).

U Jez. 44,23. Bog kaže da je zadatak sveštenika bio da narod „**uči što je sveto što li nije sveto, i neka ih uče raspoznavati nečisto od čistoga**“. Ali prema narednom stihu, oni su trebali da drže i praznike (Jez. 44,24). Sveštenici nisu trebali da idu u kuće gde je mrtvac i nije trebalo da prinose žrtve za greh kada su odlazili u Svetinju. U ovom tekstu vidimo kako žrtveni zakon i nečisto idu zajedno jer su obe grupe propisa deo Ceremonijalnog zakona.

U 4 Moj 19 nalazimo još propisa u pogledu nečistog. Bilo ko, ko se dotakne mrtvaca, bio je nečist sedam dana (13. stih). Kuća u kojoj je neko umro i svako ko bi ušao u taj dom bi bio nečist sedam dana (4 Moj. 19,14). Ali još jednom vidimo da je osoba postajala očišćena kroz prinošenje žrtava paljenica i obrednim pranjem.

Iz ovoga vidimo da prema Levitskom zakonu imamo mnogo načina na koji osoba postaje nečista: upotreba nečiste hrane, seksualno opštenje, rađanje deteta, mesečni ciklus i kontakt s telom umrle osobe. Prema Starom zavetu sve su ovo nečiste stvari. Zašto onda neke crkve i denominacije insistiraju samo na upotrebi čiste i nečiste hrane, a ne i ostalim stvarima koje Stari zavet zove nečistim? Ukoliko korišćenje nečiste hrane osobu čini nečistom, šta je onda sa seksualnim kontaktom, rađanjem deteta, mesečnim ciklusom i kontaktom s telom umrle osobe? Ne možemo izabrati samo jednu stvar koju ćemo nazvati nečistom a ne sve. Dakle, ove stvari su ili sve čiste ili sve nečiste.

Od Mojsijevog vremena pa do smrti Isusa Hrista na Krstu golgotskom, greh je bio jesti nečistu hranu (vidi Isa. 66,17). Takođe je bio greh ne pridržavati se ostalih ceremonijalnih propisa i zakona koji uključuju žrtve paljenice. Ceremonijalni zakon je trebalo da važi za decu Izraela sve do Hristove smrti na Krstu. Hristova žrtva na Krstu je bila konačna žrtva za sve grehe i time je prestala potreba za prinošenjem životinja kao žrtve.

I svaki sveštenik stoji svaki dan služeći i jedne žrtve mnogo puta prinoseći koje nikada ne mogu uzeti greha, a On [Isus Hristos] prinose savši jednu žrtvu za grehe sedi svagda s desne strane Bogu (Jev. 10,11.12).

Ceremonijalni zakon je prestao da važi s Hristovim krstom jer je On postao konačna žrtva.

Ako je Ceremonijalni zakon ispunjen i više ne važi, onda odredbe o čistoj i nečistoj hrani, verskim praznicima, proslavi mladina ili ceremonijalnim Subotama isto tako više na važe. To je upravo ono što nam kaže Apostol Pavle:

I vas koji ste bili mrtvi u gresima i neobrezanju tela svojega, oživeo je s Njim, poklonivši nam sve grehe, i izbrisavši pismo uredbe koja beše protiv nas, i to je uzevši sa srede prikova ga na Krstu... Da vas dakle niko ne osuđuje za jelo ili za piće, ili za kakav praznik, ili za mladine ili za Subote (Kol. 2,13-16).

Pavle ovde govori o Zakonu koji više na važi, koji je prikovan na Krstu... Imamo dva snažna dokaza u pogledu Ceremonijalnog zakona. Prvo, imamo kontekst odeljka. U kontekstu vidimo da Pavle govori o hrani i religijskim praznicima. Ove stvari su deo Ceremonijalnog zakona a ne deo Moralnog zakona ili Deset Božjih zapovesti. Drugo, Pavle kaže da je pismo uredbe bilo protiv nas. Koji zakon je dat da bude „protiv nas“? U 5 Moj. 31,26. vidimo opis davanja Ceremoni-

jalnog zakona koji je napisao Mojsije u knjizi, da bude stavljen pored Kovčega zaveta. Rečeno nam je da je Zakon bio dat „**svedok na vas**“. Stoga nam Pavle kaže da je Ceremonijalni zakon poništen, prikovan na Krst i ispunjen, te je tako prestala potreba za sudom o hrani ili ceremonijalnim proslavama.

Ista knjiga zakona, 3 Moj., koja nam govori o različitim žrtvama paljenicama, govori nam i o čistom i nečistom. Zakon o čistom i nečistom je deo Ceremonijalnog zakona koji je ukinut Hristovom žrtvom na Krstu. Pre Hristove žrtve, bio je greh jesti nečistu hranu, ali nakon Njegove smrti rečeno nam je da više nema zakona o čistom i nečistom.

Novi zavet i razlika između Jevreja i neznabožaca

U 3 Moj. 20,24-26 nam je rečeno da je razlog odvajanja čiste od nečiste hrane Božja namera da načini razliku između Jevreja i neznabožaca. Sve dok postoji razlika između „čistih“ Jevreja i „nečistih“ neznabožaca postojaće i razlika u hrani. Iz gornjeg teksta vidimo da su ove dve stvari povezane.

Apostol Petar u svojoj viziji o kojoj izveštaj nalazimo u Dela 10,1-16, takođe pravi jasnu razliku između čistih i nečistih ljudi i životinja. U ovoj viziji čiste životinje predstavljaju čiste Izraelce, dok nečiste životinje predstavljaju nečiste neznabožce. Gospod je zapovedio Petru da jede životinje iz suda koje su bile „**sva četvoronožna na zemlji, i zverinje i bubine i ptice nebeske**“ (Dela 10,12). Petar se pobunio i odbio je da jede one životinje koje su bile nečiste (14. st). Bog mu je odgovorio: „**što je Bog očistio ti ne pogani**“ (Dela 10,15).

Iz celog konteksta ovog odeljka nam je poznato da je Bog pripremao Petra da jevanđelje odnese u Korint neznabošcima. Cilj odeljka je bio da u neznabošcima ne treba više gledati nečiste. Neće više biti razlike između Jevreja i neznabožaca i to je ono što je rečeno Petru da nema više razlike između čiste i nečiste hrane.

Apostol Pavle jasno kaže da ove razlike više nema zbog Isusa Hrista:

Jer ste vi svi sinovi Božiji verom Hrista Isusa; jer koji se god u Hrista krstiste, u Hrista se obukoste. Nema tu ni Jevrejina ni Grka, nema roba ni gospodara, nema muškoga roda ni ženskoga; jer ste vi svi jedno u Hristu Isusu. A kad ste vi Hristovi, onda ste seme Avraamovo, i po obećanju naslednici (Gal. 3,26-29).

Pre Hrista postojala je razlika između Jevreja i neznabožaca. Nakon Hrista i u Hristu nema više razlike između Jevreja i neznabožaca. Ali bilo kako bilo, ako više nema razlike između Jevreja i neznabožaca, onda je nestala i razlika između čiste i nečiste hrane.

S obzirom da u Hristu nema razlike između Jevreja i neznabožaca, neko možda očekuje da Novi zavet ima nešto novo da nam kaže u pogledu nečiste hrane.

Novi zavet i nečista hrana

U Starom zavetu, pre Hrista, bio je greh jesti nečistu hranu jer je Ceremonijalni zakon još uvek bio na snazi. Ukoliko je na Krstu u potpunosti ispunjen Ceremonijalni zakon, tada nam Novi zavet treba nešto novo da kaže o nečistoj hrani i o propisima o čistom i nečistom. Apostol Pavle nam u Poslanici rimljanima kaže nekoliko novih stvari u pogledu čistog i nečistog.

Usredsredimo se na ono što nam apostol Pavle kaže o nečistoj hrani u Rim. 14 „**ništa nije pogano po sebi**“ (Rim. 14,14) i „**Jer je sve čisto**“ (Rim. 14,20). Apostol Pavle nije mogao jasnije reći da nema više zakona o čistom i nečistom jer „**ništa nije pogano... jer je sve čisto**“. Pavle ne kaže da je najveći deo stvari čist već da je sve čisto! Ovo ne ostavlja mesto sumnji šta je nečisto. *Ništa nije nečisto.*

Pogledajmo pažljivije tekst u Rim. 14,14. gde piše: **„Znam i uveren sam u Hristu Isusu da ništa nije pogano po sebi, osim kada ko misli da je što pogano, onome je pogano“**. Pavle koristi neke veoma jake reči ne bi li nas uveo u svoje viđenje po pitanju nečiste hrane. On kaže **„znam“** i **„uveren sam u Hristu Isusu“**. Pavle je veoma siguran u sebe kada govori o ovom pitanju inače ne bi koristio ovako jake reči. Apostol Pavle kaže da nema ničeg nečistog po sebi zbog Hristove smrti na Krstu.

Ali on nastavlja jednom važnom izjavom o ličnom pogledu na nečisto. **„Kada ko misli da je što pogano, onome je pogano“**. Dozvolite mi da na kratko ilustrujem ove Pavlove reči. Ukoliko se na tanjiru nalazi parče svinjskog pečenja, apostol Pavle gleda u to parče mesa i kaže da je čisto jer on tvrdi da **„ništa nije pogano... jer je sve čisto“** (vidi Rim. 14,14,20). Ali ako neka druga osoba, koja smatra da je svinjsko meso nečisto, vidi to isto parče svinjskog pečenja u tanjiru, tada će za tu osobu to parče mesa biti nečisto. Drugim rečima, to pečenje nije nečisto samo po sebi, ali ukoliko neko misli da je nečisto, onda je ovo meso nečisto ali samo za tu osobu.

Rim. 14,20. nam daje neka ograničenja u vezi korišćenja određene hrane kada kaže: **„Ne raskopavajte dela Božija jela radi; jer je sve čisto; nego je pogano za čoveka koji jede sa spoticanjem“**. Čak i ako više nema zakona o čistom i nečistom, zbog Ceremonijalnog zakona koji je prikovan na Krst, rečeno nam je da ne jedemo ako to spotiče [sablažnjava] drugu osobu.

U 1 Tim. 4,1-5. Pavle nastavlja poručujući nam isto to. Pavle kaže da će **„u poslednje vreme“** (a ja verujem da je to ovo vreme) biti ljudi **„koji zabranjuju ženiti se, i zapovedaju uzdržavati se od jela koja Bog stvori za jelo sa zahvalnošću u vernima i onima koji poznaše istinu. Jer je svako stvorenje Božije dobro i ništa nije na odmet kad se primi sa zahvalnošću“** (1 Tim. 4,3.4). Koju vrstu stvorenja bismo trebali da odbijemo da jedemo? Ništa ne treba odbiti jer je sve Božije stvorenje sada dobro i čisto.

U Rim. 14,17. Pavle nam daje sažetak po pitanju nečiste hrane kada kaže: **„Jer carstvo Božije nije jelo i piće, nego pravda i mir i radost u Duhu Svetome“**. Ono što neka osoba jede nije bitno sve do onog trenutka dok to ne sablažnjava njegovog brata (vidi Rim. 14,15). Važno je da imamo ispravan odnos sa Bogom (pravednost) koja će nam dati mir i radost.

U Marku 7,15. Isus je rekao: **„Ništa nema što bi čoveka moglo opoganiti da uđu spolja u njega, nego što izlazi iz njega ono je što pogani čoveka“**. Da li ono što čovek jede može da ga opogani? Ne! **„Ništa nema što bi čoveka moglo opoganiti da uđu spolja u njega“**.

Pregled

U Starom zavetu nisu sve stvari bile čiste za jelo. U Novom zavetu **„je sve čisto“** (vidi Rim. 14,20). U Starom zavetu postoji razlika između čistog i nečistog (vidi 3 Moj. 11,47). U Novom zavetu nam je rečeno da **„ništa nije pogano po sebi“** (vidi Rim. 14,14). U Starom zavetu bio je greh jesti nečistu hranu (vidi Isa. 66,17). U Novom zavetu nam je rečeno **„ništa nije na odmet kad se primi sa zahvalnošću“** (vidi 1 Tim. 4,4).

Sveto pismo Starog zaveta nije u suprotnosti sa Svetim pismom Novog zaveta, jer nešto veoma važno se dogodilo u periodu između pisanja Starog i Novog zaveta. Isus Hristos je umro na Krstu! Hristova smrt na Krstu je učinila kraj životinjskim žrtvama i zakonu o čistom i nečistom (Ceremonijalni zakon).

Jezekilj je to predvideo. U Jez. 36,26. on je prorekao da će novi savez ili zavet dati novo srce. U 27. stihu rečeno nam je da ćemo dobiti Duha Svetoga kako bismo mogli držati Božje zapovesti. I potom nam je u Jez. 36,29. rečeno: **„I oprostiću vas svih nečistota vaših“**. U Starom zavetu čovek se spasavao od svoje nečistote žrtvovanjem životinja, ali Bog ima bolji put u svom Novom savezu odn. Novom zavetu. Čovek će se spasiti od sve nečistote krvlju Isusa Hrista.

Pitanje zdravlja u pogledu korišćenja određene hrane prevazilazi okvire ove studije. Ovo proučavanje se usredsredilo na pitanje čiste i nečiste hrane a ne na zdravstveni aspekt po ovom pitanju. Ovim, zdravstvenim aspektom, treba da se bave lekari i nutricionisti. Moj cilj je bio da pokažem da korišćenje određene vrste hrane u ishrani nije više teološko pitanje.

Sve stvari su očišćene Hristovom krvlju prolivenom na Krstu golgotskom. Nemojmo se vraćati da živimo pod starozavetnim Ceremonijalnim zakonom, kao da Hristos nije nikada umro na Krstu. Umesto toga, usredsredimo naša srca i misli na važne stvari u vezi ispravnog odnosa s Bogom kroz Isusa Hrista, našeg Gospoda. **„Jer carstvo Božije nije jelo i piće, nego pravda i mir i radost u Duhu Svetome“** (Rim. 14,17).

Udruženje hrišćana sedmog dana

Poštanski fah 7 ; 22323 Novi Slankamen ; Serbia

E-mail: uhsd@EUnet.yu

www.hriscanisedmogdana.org.yu